

Case 1: The Caregiver: I can't afford yeshiva tuition and a nurse for my mother. Which has greater priority?

1. Vilna Gaon, Aderet Eliyahu to Bereishit 2:24

ודבק באשתו – מורה על ענין בעלות ולא על מעשה אישות, שכל ימיו יהיה טורה ועמל על פרנסתה ולא על פרנסת אב ואם.
"He should stick to his wife" – This means acting as a husband; it is not a sexual reference. He should spend all of his days straining and struggling for her support, not for the support of his father and mother.

2. Rambam, Mishneh Torah, Hilchot Mamrim 6:3

משל האב, ואם אין ממון לאב ויש ממון לבן כופין אותו וזן אביו ואמו כפי מה שהוא יכול
It comes from the father. If the father lacks funds and the son has funds, we force him to feed them as he is able.

3. Shulchan Aruch Yoreh Deah 240:5

זה שמאכילו ומשקהו, משל אב ואם, אם יש לו. ואם אין לאב, ויש לבן, כופין אותו וזן אביו כפי מה שהוא יכול. ואם אין לבן, אינו חייב לחזור על הפתחים להאכיל את אביו.

הגה: וי"א דאינו חייב ליתן לו רק מה שמחייב ליתן לצדקה... ומ"מ אם ידו משגת, תבא מארה למי שמפרנס אביו ממועות צדקה שלו
Feeding them comes from the parents' assets, if they have. If they do not have but the son has, we force him to feed his father as he is able. If the son lacks, he is not obligated to beg at doors to feed his father.

Rama: Some say he is not obligated to give beyond his tzedakah obligation... But one who has, and yet uses his tzedakah money to support his father, should be cursed.

4. Rama, Shulchan Aruch Yoreh Deah 251:3

פרנסת עצמו קודמת לכל אדם... ואח"כ יקדים פרנסת אביו ואמו, אם הם עניים, והם קודמים לפרנסת בניו.
One's own support precedes that of others... Then he should give precedence to his parents' support if they are needy, and theirs precedes the support of his children.

5. Rabbi Chalfon Moshe haKohen, Shoel v'Nishal 2:Yoreh Deah 110

יש לו בנים קטנים הצריך לזונם אין טענתו כלום
If he has small children who require his support, then his claim [that he cannot support them] is nothing...

6. Rabbi Elazar Pappo, Pele Yoetz **חסד**

וביותר ויותר יגדל החיוב עשות חסד עם עצמו וגופו, "וגמול נפשו איש חסד" (משלי יא) וכמו שאמרו על הלל הזקן שכשהיה הולך לאכול היה אומר אלך ואגמול חסד עם אכסניא שיש לי דהיינו נשמתו...

Even greater is the obligation to perform *chesed* with one's self and body; Mishlei 11:17 says, "One who gives to himself is a man of *chesed*." And as they said of Hillel the Elder: When he dined he said, "I will go perform *chesed* for my guest," meaning his soul...

Case 2: Mitzvah Obligations: Is a person experiencing advanced dementia obligated to fast on Yom Kippur?

7. Rambam, Mishneh Torah, Laws of Testimony 9:10

הפתאים ביותר שאין מכירין דברים שסותרין זה את זה ולא יבינו עניני הדבר כדרך שמבינין שאר עם הארץ, וכן המבוהלים והנחפזים בדעתם והמשתגעים ביותר הרי אלו בכלל השוטים, ודבר זה לפי (מה) שיראה הדיין שאי אפשר לכונן הדעת בכתב.

Those who are especially foolish [*peti*], who do not recognize contradictory statements and do not understand matters as other normal people do. Also, those who are confused and hasty in their minds, and those who are especially foolish, are in the category of *shotim*. It is as the judge sees it; one cannot specify a mindset in writing.

8. Rabbi Yehoshua Falk, Sma Choshen Mishpat 35:22

המבוהלים והנחפזים בדעתם והמשתגעים ביותר - נראה שכל הני פירושים הוא שאינם מתונים בעניניהם, אלא כל מעשיהן עושיין במהירות ולא מבינים לסוף הענין ולתכלית המעשה, מ"ה זה ג"כ בשם שגועון ושטות יחשב:

"Those who are confused and hasty in their minds, and who are especially foolish" – It appears that the meaning of all of these is that they are not patient in their affairs. They perform all of their deeds hastily, not understanding the end of the matter and goal of the act. Therefore, this is also considered foolishness and irrationality.

9. Rabbi Yitzchak Zilbershtein, **מעמדו של הלוקה בנפשו ביחס לענישה ומשא ומתן**, Assia 1
<http://98.131.138.124/articles/ASSIA/Emek1/189.asp>

ומסתבר שזקן שדעתו מבולבלת הוא בכלל "נטרפה דעתו", ואם אינו מתמצא היכן נמצא ואינו מכיר את קרוביו, הרי דינו כשוטה ופסול לכל. אולם אם יודע את ההווה, אלא שסובל משיכחה ואינו זוכר היכן היה אתמול ומה עשה לפני כמה שעות, דינו כפקח. אולם לעדות פשוט שפסול.

Logically, an elder whose mind is confused should be included in the category of a "torn mind." When he doesn't know where he is and he doesn't recognize his relatives, he has *shoteh* status and he is disqualified for all. But when he knows the present, and he just forgets and doesn't remember where he was yesterday and what he did hours ago, he is considered *pikieich*, and is only disqualified for testimony.

10. R' Moshe Feinstein, Igrot Moshe Choshen Mishpat 2:74:5

ובאם החולה הוא תינוק או אף גדול שאינו יודע להחליט רשאי אביו ואמו וכל המשפחה להחליט, והרשות שיש להם משום דרוב חולים סומכין על דעת האב והאם ואף על המשפחה כאחים ואחיות ובניהם שרוצים מה שיותר טוב להחולה ולבני ביתו, וכשליכא קרובים ודאי יש לסמוך על דעת הב"ד שבעיר.

If the patient is a baby, or an adult who cannot decide, his parents and the whole family may decide. This permission stems from the fact that most patients depend upon their parents' opinion and even upon the family, like brothers and sisters and children, who want what is best for the patient and his family. When there are no relatives, it is certainly better to depend upon the view of the local court.

11. Rabbi Moshe Shternbuch, Teshuvot v'Hanhagot 4:150

במאכלות אסורות אסור לתת לקטן בן יומו משום שהמאכל אסור פוגם בו
One may not give forbidden foods to a day-old child, because prohibited food harms him.

12. Rabbi Yisrael Meir haKohen, Mishneh Berurah 475:34

במידי דאכילה שעל כרחך נהנה גרונו עדיף טפי וכמתכוין דמי.
In matters of eating, when his throat automatically benefits, it is stronger and considered as though there was intent.

13. Rabbi Moshe Feinstein, Igrot Moshe Yoreh Deah 4:29

כשבאים בביהכ"ג, ודאי צריכים הציבור לקבלם בסבר פנים יפות, אף את מי שאין להם דעת ללמוד עמהם. וגם לראות שיענו אמן וקדושה לומר עמהם בין בשביל עצמן - שיקיימו מה שאפשר, וגם ההליכה לביהכ"ג בעצמה הוא מצווה וישקו את ספר התורה - ובין בשביל כבוד האבות.

When they come to the synagogue, the congregation must greet them pleasantly, even when they cannot learn with the community. They must see to it that such children answer "Amen" and Kedushah, saying it with them so that they will do what they can, and so as to honor their parents. This has value for the children themselves as they fulfill whatever they can, as even walking to synagogue is a mitzvah, and they can kiss the Torah scroll.

14. Rabbi Avraham Gombiner, Magen Avraham 616:2

ומ"מ נ"ל דלא תתן להם לאכול דהוי כמאכילו נבילות בידים... דהאכילה בעצמ' אסור...
It appears to me that one should not give them to eat, as that would be like actively giving them *neveilah*... For eating itself is prohibited...

15. Rabbi Yisrael Meir Kagan, Shaar haTziyun 616:9

לא שייך לומר כן אלא באיסור גמור בין דאורייתא ובין דרבנן, כגון בבן י"א וי"ב דמדרבנן על כל פנים צריך להתענות ולהשלים, ולא כן הכא שאין בזה איסור כלל לקטן, ואדרבה הלא מחוייב להאכילו...

This is relevant only with a full prohibition, biblical or rabbinic, like a child of 11 or 12 who has a rabbinic obligation to fast and complete the day. This is not so here, where there is no prohibition for a minor at all. Just the opposite, one is obligated to feed him...

16. Rabbi Moshe Shternbuch, Teshuvot v'Hanhagot 4:150

ולע"ד יש להתיר מעוד טעם, דשמא הצום מפריע לו ומסתכן ואינו יכול להגיד מפני מצבו, וכן א"א להאכילו בשיעורים משך היום דאולי מזיק לו רק שהוא אינו מבין ואינו מגיב.

In my humble opinion, there is another reason to permit: Perhaps the fast disturbs and endangers him, and he cannot say it because of his situation. One also cannot feed him minimal quantities through the day, for perhaps this harms him, and he neither understands nor expresses it.

Case 3: Nursing Homes: He always insisted that he did not want to be in a nursing home. What should I do?

17. Rambam, Mishneh Torah, Hilchot Ishut 13:14

האומר לאשתו אין רצוני שיבואו לביתי אביך ואמך אחיך ואחיותיך שומעין לו ותהיה היא הולכת להם כשיארע להם דבר... ולא יכנסו הם לה אלא אם אירע לה דבר כגון חולי או לידה, שאין כופין את האדם שיכנסו אחרים ברשותו. וכן היא שאמרה אין רצוני שיכנסו אצלי אמך ואחיותיך ואיני שוכנת עמהם בחצר אחת מפני שמריעין לי ומצירין לי שומעין לה..

If a man says to his wife, "I don't want your father/mother/brothers/sisters to enter my home," we listen to him. She goes to them if something occurs... They do not go to her unless something happens to her, like illness or a birth. We do not compel someone to permit others to enter his space. And so, too, if she says, "I don't want your mother/sisters entering my home, and I won't live in the yard with them because they harm me or pain me," we listen to her...

18. Responsa of Maharam meiRotenberg 4:1006

רחל יכולה לומר על דעת [שאצא ממקומי ומדירתי] לא עלה על דעתי ולגור בכפר בלא מנין ובלא תפלה ועוד וכי תעלה על דעתה לעבור הים שתלך עמה ואיזה שיעור [אתה] נותן לדבר אלא ודאי אזלי' בתר אומדן דעתה דמוכח שלא ע"ד לצאת מביתה ללכת אחריה

Rachel may contend, "It never entered my mind that I would need to leave my place and my dwelling, to live in a village with neither minyan nor [communal] prayer." Further, would she ever have expected to cross the sea and go with her? What limit would you put on it? We must go with the assumed mindset that she never intended to leave her home to go with her.

19. Talmud, Kiddushin 31b

רב אסי הוה ליה ההיא אמא זקינה אמרה לי' בעינא תכשיטין עבד לה בעינא גברא נייעין לך בעינא גברא דשפיר כותך שבקה ואזל לארעא דישראל שמע דקא אזלה אבתריה אתא לקמיה דרבי יוחנן אמר לי' מהו לצאת מארץ לחו"ל א"ל אסור. לקראת אמא מהו א"ל איני יודע [אתרח] פורתא הדר אתא אמר ליה אסי נתרצית לצאת המקום יחזירך לשלום... אדהכי והכי שמע לארונא דקאתי אמר אי ידעי לא נפקי

Rav Asi's elder mother said, "I want jewelry," and he made it for her. She said, "I want a man," and he said he would seek one. She said, "I want one as good as you," and he left her and went to Israel. He heard that she was coming after him, and he asked R' Yochanan, "May one leave Israel?" R' Yochanan replied, "No." He asked, "What about to greet my mother?" He said, "I don't know." He delayed a bit, then came back to R' Yochanan, who said, "Asi, if you want to go back, may Gd return you there in peace."...

By then he heard that his mother's casket had arrived. He said, "Had I known, I would not have left."

20. Rambam, Mishneh Torah, Hilchot Mamrim 6:10

מי שנטרפה דעתו של אביו או של אמו משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהן, ואם אי אפשר לו לעמוד מפני שנשתטו ביותר יניחם וילך לו ויצוה אחרים להנהיגם כראוי להם. +/השגת הראב"ד/ מי שנטרפה דעתו של אביו וכו' יניחם וילך לו ויצוה אחרים להנהיגם כראוי. א"א אין זו הוראה נכונה אם הוא ילך ויניח לו למי יצוה לשמר, עכ"ל. +

Rambam: If one's father or mother develops dementia, he should try to act according to their wishes until Gd has mercy upon them. If he cannot bear it because they have become extremely irrational, he should leave and instruct others to manage them in the manner befitting them.

Raavad: This is an incorrect ruling; if he will go and leave his parent, whom will he instruct to care of him?

21. Shulchan Aruch Choshen Mishpat 97:4

אסור ללוה לקחת הלואה ולהוציאה שלא לצורך ולאבדה עד שלא ימצא המלוה ממה לגבות חובו; ואם עושה כן נקרא רשע. וכשהמלוה מכיר את הלוה שהוא בעל מדה זו, מוטב שלא ללוותו ממה שילוהו ויצטרך לנגשו אחר כך ויעבור בכל פעם משום לא תהיה לו כנושה.

One may not accept a loan and waste it, to the point that the lender will have nothing from which to collect; one who does so is wicked. A lender who knows that the borrower would do this should not lend to him, rather than lend and need to oppress him, violating Shemot 22:24, "You shall not be an oppressor," each time.

22. Rabbi Yitzchak Zilbershtein, Chashukei Chemed, Bechorot 45b

קיי"ל שהבעל חייב לתת לאשתו מדור, וברפואתה, והוא לא יכול לתת לה מדור שיפגע בבריאותה... המקום של אשה הסובלת מאלצהיימר הוא בבית אבות והם מנוסים ויודעים לטפל עם אשה זו טוב יותר...

We know that a husband is obligated to provide a dwelling for his wife, and to provide medical care, and he may not provide a dwelling which will harm her health... [But] the place for a woman suffering from Alzheimer's is an elder facility, where they are expert and they know how to take better care of her...